შაბათი 1918 წ. იანვარის 20 (2 № 16
ფელიფადი მეოთხე

შაბათი. 1918 წ. იანვარის 20 (2 № 16
ფასი 20 კაპ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საქართველო

რედაქცია

საგაზეთო მასალა უნდა იყოს დაწერილი გარკვეულად და ერთ გვერდზე. წერილში უნდა აღნიშნული იყოს ავტორის გვარობა და მისამართი. უპირობოთ გამოგზავნილი მასალა უფასოთ ითვლება. დაუბეჭდავი საგაზეთო მასალა არ ინახება და რედაქცია არავითარ მიწერ-მოწერას მის შესახებ არ კისრულობს.

რედაქცია დაა დილის 9—3 საათამდის, გარდა უქმე დღისა. საredakciо საქმეების გამო პირადათ მოლაპარაკება შეიძლება ამავე დროს.

მისამართი: თბილისი, სასახლის ქუჩა, № 5 ქართული ქარგასლა. ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, почт. ящикъ № 76. ტელეგრამის ადრესი: Тифлисъ. Сакартвело.

კონტორა

გაზეთის ფასი ერთის წლით 50 მ. 6 თვით 27 მ. 3 თვით 13 მ. 50 კ. ერთი თვით (მხოლოდ თბილისში) 3 მან. ცალკე № 20 კაპ. განცხადების ფასი სტრიქონი პეტიტისა პირველ გვერდზე 40 კაპ. უკანასკნელზე—30 კაპ. საქართველოს გარეშე მიმდებულ განცხადებათა ფასი ორმაგი მეტია. სამგლოვიარო განცხადება თითოეული ზომით: 15×2=8 მანეთი, 20×2=10 მანეთი, 30×2=15 მანეთი. მიხამართის გამოცემა ლირს ქალაქში 75 კაპ. ქალაქს გარეთ 1 მანეთი. ფულები და წერილები, რაც კონტორას შეეხება, უნდა გამოგზავნილ იქმნას არა უგვიანეს $1^1/_2$ საათისა კონტორაში. კონტორა დაა დილის 9 საათიდან 3 საათამდე და საღამოს 6—7 ს-მდე.

ტელეფონი რედაქციისა და კონტორისა 15--73

დღეს:

ინოგენი:

„გებენ"-„ბრესლაუს" დაღუპვა ინგლისის საადმირალომ დაადასტურა.—ბრესტში საზავო მოლაპარაკებას განაახლებენ.—კუნძულ ოეზელ-მოონზე გერმანელები მძიმე არტილერიას უყრიან თავს.—უნგრეთში ახალი სამინისტრო შესდგა.

ხმებია: კავკასიის ფრონტზე ზავის ჩამოსაგდებად ოსმალეთმა ბრესტში გამართა მოლაპარაკებაო.

წერილები:

ვასილ ფერეთელი. ამიერ-კავკასიის სეიმი.
გიორგი გოლლენდი. პროგრამა მინიმუმი და მაქსიმუმი.
თათრული პრესა. ქართველ მაჰმადიანთა რესპუბლიკა.

ს. ბაძრაძე. ოფიდან—თბილისამდე.
ივ. ჟუთათელაძე. ქართველ კორპუსის საბეითლო ნაწილის მოწყობა.
კორესპონდენცია. თიანეთის მაზრიდან: ქალაშქრება ქისტეთზე.

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიულ პარტიის
მთავარი კომიტეტი
იმყოფება ახალ ბინაზე, სასახლის ქუჩა № 5, ქართული სამეურნეო ბანკის პირდაპირ. ღიაა ყოველ დღე დილის 10 საათიდან ნაშუადღევის 1 საათამდინ და საღამოს 7—9 საათამდინ. ამ დროს განმაცხადებელი შეიძლება რიგორც ცნობების მიღება, ისე წევრად ჩაწერა და შემოწირულობა შეტანა.

სოფიო ნიკოლოზის ასული და როსტომ დიმიტრის ძე ჩიკვაიძე შვილებით (ნიკოლოზ, დიმიტრი, ქეთო, მიხეილი და შალვა) მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ პირველთა შვილის, მეორეთა ძმის ქართულ ცხენოსანთა პოლკის „ვოლინსოპრეფეიერიაუზრის"
ქოლრქიპას
გმირულ სიკვდილს სამშობლოს წინაშე სამსახურის აღსრულების დროს.
მიცვალებულს სადგურიდან სურამისკენ გაასვენებენ დღეს. დაკრძალვა დაბა სურამში კვირას, იანვრის 21-ს.
1—964—2

ღრმად დაზუხრებული ვასილ გრიგოლის ძე გდილაშვილი, მამით, დით, შვილებით, სიდედრით, მოყვრებით და ცოლის დებით აუწყებს ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ ხვალ კვირას 21 იანვარს წმ. ნინოს სასაფლაოს ეკლესიაში გადახდილი იქნება ორმოცი დღის წირვა და პანაშვიდი უდროოდ გარდაცვალებულის მეუღლის
ანნა მიხეილის ასულის
ედილაშვილის
სულის მოსახსენებლად. წირვა დაიწყება დილის 10 საათ. პანაშვიდი 12 საათზე. 1—895—1

ბარბარე გაბრიელის ასული კლიმიაშვილისა, ალექსანდრე მალხაზის ძე გიდევანიშვილი მეუღლით ანასტასია იოსების ასულით და გიორგი იოანეს ძე კლიმიაშვილი მეუღლითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ საყვარელი სიძის
პაღუ გრიგოლის ძე
ჯუსიშვილის
ტრაღი ულად გარდაცვალებას. დაკრძალვა მოხდება ს. ზემო-ავჭალაში, იანვრის 20, დილის 10 ს. 1—963—1

მიიღება ხელის მოწერა
ყოველ-დღიურ გაზეთ
1918 წ. ფელი მეოთხე **„საქართველო"**-ზე 1918 წ. ფელი მეოთხე

გაზეთის ფასი	1 წლით	6 თვით	3 თვით	1 თვით
	50 მან.	27 მან.	13 მ. 50 კ.	4 მ. 50 კ.

ერთის თვით გაზეთის დაკვეთა შეიძლება მხოლოთ თბილისში

ფოსტით გაზეთის დაკვეთა შეიძლება შემდეგი მისამართით: Тифлисъ, контора газ. „САКАРТВЕЛО", почт. ящ. 76.

კონტორაში ხელის მოწერა მიიღება დილის 9 საათიდან 8 საათამდე, ხალამოთი: 5—8 ს-მდე კვირაობით მხოლოდ დღიხით. მეხალმართე: სასახლის ქ. № 5, ქართული ქარგასლა. 15—73 ტელეფონი.

წარმოდგენა № 19.
კ. ი. ზუბალაშვილის სახელობის ქალაქის
სახალხო სახლი
სახ. სახ. არს. ქართვ. წარ. მმართვ. წრის ხელნის მოყვარეთა მიერ ელ. ჩერქეზიშვილის მონაწილეობით
თბ. პროფესიონ. ავშირების საბჭოს სასარგებლოდ
შაბათს, 20 იანვარს 1918 წ. წარმოდგენილი იქნება
ეროსტინე
დრ. 4 მოქმ. ირეოელისა.
მონაწილეობას მიიღებენ: ქ-ნი ბარათაშვილი, ნინონი, მარგველაშვილი, ჯავახიშვილი, ჩერქეზიშვილი; ბ-ნი ანაშვილი, ივერელი და სხვანი.
დასაწყისი საღამოს 7 საათ. ✦ ადგილების ფასი 3 მ. 80 კ. 50 კ-დე.
(1—1) გამგე ალ. ბადრაძე.

1918 წლის პირველ იანვრიდან
მიიღება ხელის მოწერა ყოველთვიურ სალიტერატურო, სამეცნიერო და საპოლიტიკო ჟურნალ
„პრომეთე"-ზე
ხელის მოწერის პირობები ჯერ ჯერობით შემდეგია: ჟურნალი 3 თვით ღირდება 9 მანეთი. ცალკე ნომერი 4 მანეთი.
სარედაქციო კოლეგია { აკაკი შანიძე, აკაკი პაპავა, იოსებ ყიფშიძე, კოწია გამსახურდია
გამომცემელი: ისიდორე ხატურია.
პრომეთეს პირველი ნომრის შინაარსი:
1. რედაქციის მიერ.
ახალი მწერლობა
2. დავით კლდიაშვილი. მშობლის ნუგეში.
3. აკაკი პაპავა. ნიხშირის ხიზები.
4. კოტე მაყაშვილი. რომანსი
5. არისტო ჭუმბაძე. 19 დეკემბერისთვის სალამო.
6. სიკო ფაშალიშვილი. ჩასული მზე.
7. კოწია გამსახურდია. ბერლინი.
8. აკაკი შანიძე. ქართული ეროვნული ჰიმნი.
ძველი მწერლობა
9. ლოცვაჲ წმიდისა იერემიასი (მაქარიუნული გამოცემის თანახმად).
10. გამოსვლათაჲ (ათონის მეათე ხელნაწერის თანახმად).
სამეცნიერო განყოფილება
11. ივანე ჯავახიშვილი. ქალაქები, საქალაქო წესწყობილება და ცხოვრების ვითარება საქართველოში XVII—XVIII-ს.
12. კორნელი კეკელიძე. იოანე პეტრიწის სამწერლო მოღვაწეობიდან.
13. ეკვთიმე თაყაიშვილი. ლაპეტინის ეკლესიის სახარება.
14. აკაკი შანიძე. „მცა" ნაწილაკი ძველს ქართულში.
პოლიტიკა
15. კ. ბ. Anno 1917.
16. ი. ტერ-გრიგორიანი. „მშაკი" და სომეხ-ქართველთა ურთიერთობა, (თარგმანი ა. შ—ისა).
ხელოვნება
17. იაკობ ნიკოლაძე. „პრომეთეს" პირველი გვერდი და „ეექსლიბრის".
18. ქ. თბილისის სურათი შარდენის დროს. ამოღებულია შარდენის მოგზაურობის წიგნიდან.
19. ქ. გორის ციხის აგება. მისსიონერ კასტელლის სურათი.
20. ქუთაისის ხალხგადო გეგმა—სურათი მეთვრამეტე საუკუნის დამდეგს. ამოღებულია ახლად აღმოჩენილი ქართული რუკიდგან.
ჟურნალ „პრომეთეს" მისამართი: თბილისი, ფოსტის ყუთი № 190.
3—890—2

ქართული კლუბი
ქართული დრამა. წარმოდგენა № 28.
ორშაბათს 22 იანვარს, 1918 წ. თბ. ქარ. დრამ. დასის მიერ წარმოდგენილი იქმნება
ურიის სისხლი
4 მოქ. ერ. ბერნშტეინისა. თარგ. შალვა დადიანისა.
მონაწილეობენ—ქალნი: დავითაშვილი ნ. ვაეენი: გვარაძე ნ., ზარდალიშვილი ი., თარხალაშვილი ი., იმედაშვილი ა., იშხნელი გ., თარხალაშვილი ი., ჭიკვიძე ი., კობახიძე ი., მატარაძე ვ., შალიკაშვილი ვ., ციციშვილი კ.
რეჟისორი ვალ. შალიკაშვილი.
3—893—1 დასაწყისი საღამოს $7^1/_2$ საათზედ.

საქართველოს ეროვნული საბჭოს სამოხამართლო სექცია აცხადებს
სამოქალაქო სამართლის წარმოების წესდებას
პირველი 28 მუხლის ქართულად თარგმნის
კონკურსს
პირობები: თარგმანი წარმოდგენილი უნდა იქნას ეროვნულ საბჭოს კანცელარიაში (ტფილისი, ფერეიდანის ქუჩა № 11) ამა წლის 5 თებერვალამდის. საუკეთესო მთარგმნელს მიენდობა ყველა სათარგმნელ კანონების ტექსტის თარგმნა, დაენიშნება შესაფერი სასყიდელი. ზემოაღნიშნული 28 მუხლი უნდა იყოს, რაც შეიძლება დაახლოვებული ლეგალთან. 1—893—1

ქართული კლუბი
შაბათს, 20 იანვარს, 1918 წ.
გაზ. „ალიონის" ფონდის გასაძლიერებლად გაიმართება
დიდი საღამო
კონცერტი
ფართე პროგრამით
I. კომედია.
II. ხაკონცერტო განყოფილება. ქართულ კლუბის საოპერო ძალთა მონაწილეობით.
III. ბალეტი.
პრიმაბალერინა ბეუერზაკსი, ბალეტმეისტერი ვეკარეცი.
შემდეგ ბრანდიშზული კაბარე
ფსახიობ პოლის ხელმძღვანელობით და ბბ. პოდუბინსკაიას, ჩაიკოვსკა ბ-ს, ტორსკისა, ბარტენიევისა, პერსიონისა და სხვათა მონაწილეობით.
ბილეთები იყიდება „იმედის" სასადილოში, ქართ. საჩაიე „ძმურ ნუგეშში" „ალიონის" რედაქციაში და ლღლიძის კაფეში.
3—889—3

კვირას, ოცდა ერთ ამა იანვარს
დილის თერთმეტ საათზედ ქართული გიმნაზიის შენობაში დანიშნულია თბილისის გუბერნიის ლარიბმოწყალეთა დამხმარე საზოგადოების
საგანგებო კრების
გაგრძელება. განსახილველია საკითხი საზოგადოების წესდების ზოგი ერთი მუხლების შეცვლის შესახებ. კრება კანონიერად ჩაითვლება რამდენი წევრიც არ უნდა დაესწროს.
(1—965—1)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ამიერ-კავკასიის დამფუძნებელ კრება-სეიმს იწვევენ.
გაუმარჯოს საქართველოს დამფუძნებელ კრებას!
გაუმარჯოს საქართველოს დროებით მთავრობას!

საქართველოს ეროვნულ საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი

ატყობინებს, რომ კვირას, 21 იანვარს, დილის 1 საათზე დანიშნულია საქართველოს ეროვნულ საბჭოს

წევრთა კრება

საგანი კრებისა: ამიერ კავკასიის სეიმი და მიმდინარე საკითხები. კანდიდატებს შეუძლიანთ დასწრება.

საქართველოს ეროვნული საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი.

1—897—1

ჩვენი ხალხის საყურადღებოთ

ცხადდება, რომ შემოწირულება საქართველოს ეროვნული ფონდის განსაძლიერებლად მიიღება ეროვნულ საბჭოს სამმართველოში, (ფრეილინის ქუჩა, 11, საპუთარი სახლი) დილის 11—3-მდე

ამიერ-კავკასიის სეიმი

ამ თვის 25-ს იქნება მოწვეული ამიერ-კავკასიის სეიმი, რომელიც დაიბერს ამიერ-კავკასიის კომისარიატის ადგილს.

შეიძლება თუ არა ჩაითვალოს იგი დამფუძნებელ კრებად? რასაკვირველია არა. ჯერ ერთი, 25 კაცი, თუნდა საყოველთაო ხმის მიცემით არჩეული, ამიერ-კავკასიის პოლიტიკური ბედის გადამწყვეტი და ახალი სოციალური წეს-წყობილების დამფუძნებელი ვერ იქნება.

ჩვენი სოციალდემოკრატები ამბობენ: დეპუტატების რაოდენობას თვითონ სეიმი ან პარტიები გაამრავლებენო. მაგრამ ახალი დეპუტატები უნდა აირჩიოს ხალხმა და არა სეიმმა ან რომელმამე პარტიამ.

მეორე: ამიერ-კავკასიის სეიმს არ ექნება რეალური ძალა, გინაიდან ამიერ-კავკასიაში გამოთიშული ძალები ადგმატებიან გამგეობითიანებულ ძალებს. და, თუ კი ერთ დროს ფრანკფურტის ცნობილმა პარლამენტმაც (25 მაისს 1848 წელს შეკრებილმა) კი ვერ შეკრიბა და ვერ გაერთიანა გერმანია, ცხადია, რომ ამიერ-კავკასიის სეიმის ავტორიტეტი კიდევ უფრო უმნიშვნელო იქნება.

მესამე: ამიერ-კავკასიის სეიმის ძალა-უფლებას წინ გადაღობებიან ეროვნული საბჭოები. ჩვენ ვიცით, რომ ადერბეიჯანისა და სომხეთის ეროვნული საბჭოები ნამდვილ მთავრობათ წარმოადგენენ თავ-თავის ფარგალში. და, უეჭველია, რომ საქართველოს ეროვნული საბჭოც, თუ კი მოისურვებს, ადვილად შეიქნება საქართველოს მთავრობათ.

მაშასადამე, ამიერ-კავკასიის სეიმის სიცოცხლე, როგორც მთავრობისა, ხანმოკლე იქნება.

ამისდა მიუხედავად მას შეუძლია ორი დიდი როლი ითამაშოს: გამართოს საზავო მოლაპარაკება მეზობარ სახელმწიფოებთანა და ხელი შეუწყოს ამიერ-კავკასიის სახელმწიფოებრივ ტერიტორიათა გამიჯვნას.

და თუ სეიმმა თავისი ხანმოკლე სიცოცხლის დროს ეს ორი დიდი საქმე გააკეთა, მისი მოქმედების კვალი ისტორიაში წარუშლელად დარჩება.

ვახტან წერეთელი.

პროგრამა-მინიმუმი და მაქსიმუმი

რუსეთის კადეტების პარტიას ხშირად უსაყვედურებენ სოციალისტური პარტიები პროგრამა-მაქსიმუმის უქონლობას. ამ საყვედურზე ახლოხან საფუძვლიანი პასუხი გასცა მათ ცნობილმა იურისტმა პ. ნოვგოროდცევმა. საქართველოში მხოლოდ ერთი პარტია არსებობს, რომელსაც პროგრამა-მაქსიმუმი არ აქვს: ეს არის ნაციონალ-დემოკრატული პარტია. ჯერჯერობით ამ ხანად გადაწყდეს, საჭიროა თუ არა მისთვის პროგრამა-მაქსიმუმის ქონება. თავის თავად ცხადია, რომ ნაციონალ-დემოკრატ. პარტიის ერთგვარი პროგრამა-მაქსიმუმი საქართველოს ხრული ხელწყობილებითი თავისუფლებაა,—მაგრამ საქართველოს (რული სუვერენობის შემდგომაც ნაციონალ-დემოკრატული პარტია მაინც იარსებებს და ასახული პროგრამის საჭიროების საკითხი მაშინაც წამოყოფს თავს.

ჯერ განსაზღვრა ამ ორ პროგრამისა: პროგრამა მინიმუმი ეს ახალი ხანის პროგრამაა; პროგრამა-მაქსიმუმი კი შორეული მომავლისა. პროგრამა-მინიმუმის შინაარსი თითქმის ყველამ იცის: ეს არის სრული დემოკრატიზაცია თანადროული ბურჟუაზიული წყობილების. პროგრამა-მაქსიმუმი კი სოციალისტურ პარტიებში მოითხოვს თვითონ ამ ბურჟუაზიული წყობილების მოსპობას და მის ნანგრევებზე სოციალისტური სამეფოს განმტკიცებას. ეი რას ეკითხულობთ ამის შესახებ მაგალითად რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული პარტიის პროგრამაში: „შესაძლოა რა კერძო საკუთრებას საზოგადო საკუთრებით საწარმოო იარაღებზე და შემოიღებს რა სოციალ-წარმოებითი პროცესის პლანიანობარ ორგანიზაციას უზრუნველყოფილად კეთილდღეობისა და საზოგადოების ყველა წევრების ყოველსრული განვითარებისა, სოციალი რევოლუცია მოსპობს საზოგადოების კლასებად დაყოფას და მით განთავისუფლებს მთელს დამონებულს კაცობრიობას, რადგან ბოლოს მოუღებს ყოველგვარ ექსპლოატაციას საზოგადოების ერთი ნაწილის მიერ მეორე ნაწილისა“.

სოციალიზმის დამყარება—ეი სოციალისტური პროგრამა-მაქსიმუმის საგანი. თავის თავად იბადება აქ ერთი კითხვა: რა საჭიროა ერთი პროგრამის გვერდით მეორე პროგრამის არსებობა? ამაზე პასუხს უგებენ: საზოგადოება ჯერ სოციალიზმის დასამყარებლად მომზადებული არ არის,—და სანამ იგი ობიექტივის და სუბიექტივის მხრით მომზადდებოდეს, მანამდე ჯეროვანია მინიმალური პროგრამის განხორციელება. ეს მოსაზრება თავიდან ბოლომდე ყალბია და მცდარი. „მომზადების“ მხრით პროგრამის ორად გაყოფა შეუწყნარებელია: ამას თუ გავყვეთ, მაშინ, ვინ იცის, შესაძლებელია საზოგადოება მინიმალური პროგრამის მხრითაც არ იყოს მომზადებული,—და ბოლოს უკანასკნელის გაყოფაც აუცილებელი შეიქნება. ისტორიაში ერთი დაკვრით არაფერი მყარდება,—მაშასადამე, თუ „მზადება“ მიგვიღეთ პროგრამის სარკვევ ზომად, მაშინ ყოველი ისტორიული ობიექტისათვის, ყოველი სოციალ-რეფორმისათვის ცალკე პროგრამის წამოყენება იქნება საჭირო. მაგრამ სინამდვილეში ეს ასე არ არის: ყოველი ჯანსაღი პოლიტიკური პარტია ჰქმნის ერთს მთლიანს პროგრამას,—და რადგან ისტორიულს დენაში პროგრამის ერთიანად განხორციელება ყოველად შეუძლებელია, პოლიტიკური პარტია ცდილობს ერთიმეორეზე ახორციელოს თანდათან ხვადასხვა მუხლი თავის პარტიისა.

თვითონ მარქს-ენგელსის პროგრამა პირველში ასეთი იყო: ერთი, მთლიანი, გაუტეხელი. „კომუნისტური მანიფესტი“ ამის მადასტურებელია: იქ არ არის დაყოფა პროგრამის მინიმუმად და მაქსიმუმად: იქ პროგრამის საგანად პირდაპირ სოციალ რევოლუცია არის აღიარებული,—სწორედ ისე რაც შემდეგში სოციალ-დემოკრატული პროგრამის მაქსიმალურ მხარედ გამოვიდა. თანადროულ ევროპიელ სოციალ-დემოკრატულ პროგრამად მიჩნეულია ერფურტის პროგრამა. ხოლო რას წარმოადგენს იგი? ფრანც მერინგის მოწმობით ამ პროგრამის პრაქტიკული მოთხოვნები მასში არ ყოფილა პირველად ფორმაში მოყვანილი. ეს მოთხოვნები ჯერ იყო წამოყენებული ხემნიცმა, შემდეგ ხემნიცის პროგრამის მოთხოვნები გადავიდა აიზენახის პროგრამაში, აიზენახის—გოტას პროგრამაში, გოტას პროგრამა—ერფურტის პროგრამაში. ეს მოთხოვნები დემოკრატული ხასიათისაა: საყოველთაო საარჩევნო უფლება, სახალხო კანონმდებლობა, სახალხო სამართალი, სახალხო მილიცია და სხვა,—ეს იგი ყოველი ის, რაც პროგრამა-მინიმუმის საგანს შეადგენს. აქ ასანიშნავია ერთი ფაქტი: როცა გოტას პროგრამის შემოღებული პროექტი მარქს-ენგელსამდე მივიდა, სოციალისტური ტყუპები ძლიერ ანხეღრდენ: მარქსიც და ენგელსიც წინააღმდეგი გამოვიდენ დემოკრატიული მოთხოვნების სოციალისტური პროგრამაში ჩართვისა. მარქსი ამბობდა: ასეთი პროგრამა გაღლენთილია დემოკრატიული სასწაულისა და ლასალიური სახელმწიფოს წყენით. ენგელსი ამბობდა: ასეთს პროგრამას არც თვითონ იგი და არც მარქსი არ მიეხრობა. მიუხედავთ ამისა 1875 წელს პროგრამა მიღებულ იქმნა.

ასეთია ისტორია. ჩვენთვის საინტერესო არ არის ამ ჟამად იმის ძიება, თუ რად მოხდა სოციალისტური პროგრამის ორად გაყოფა. ჩვენთვის საინტერესოა მხოლოდ ფაქტი, რომ პარტიაში სოციალისტური პროგრამა ერთი იყო,—და შემდგომ, როცა იგი ორად იყოფებოდა, მარქსი და ენგელსი ჯერ-ყოფილად შეხვდენ ამ ამბავს. ეს ასეც უნდა მოხდარიყო: პოლიტიკური პროგრამა შეაძლებინა იყოს ერთი და არა ორი. ამისათვის წმინდა ლოლიკურის მხრით მართალნი არიან ანარქისტები, რუსეთის მაქსიმალისტები „ესერები“ და ანარქო სინდიკალისტები, რომელნიც სოციალ-დემოკრატიას პროგრამის მინიმუმად და მაქსიმუმად დაყოფაში პოლიტიკურ ორპოფობას უკიჟინებენ.

აქედან ცხადია შემდეგი: პარტია, რომელსაც აქეს ერთი პროგრამა (საგალითად ჩვენში ნაციონალ დემოკრატია),—დაარქვით თუ გინდ მას პროგრამა-მინიმუმი,—ლოდიკურად და ისტორიულად სრულიად გამართლებულია.

მაგრამ შესაძლოა საკითხი სხვანაირად დავიყენოთ: პროგრამა-მინიმუმი ავიღოთ პრაქტიკულ მიღწევად და პროგრამა-მაქსიმუმი კი ნორმატივ იდეალად. თუმცა ისიც უნდა ითქვას, რომ ასეთი დაპირისპირება საგსებით ვერ გამართლდება: რადგან იდეალი ისეთი მუნებისაა, რომ მიახლოვება შეიძლება მასთან მხოლოდ და არა მისი სრული განხორციელება,—სოციალისტური პროგრამა-მაქსიმუმი კი თუ „მორეულს მომავლში მაგრამ მაინც სრულს განხორციელებას ჰგულისხმობს. მაგრამ დავანებოთ თავი ლოგიურ სიმკაცრეს და საკითხი ასე დავაყენოთ: სოციალისტებს აქვთ იდეალი,—არა სოციალისტურ პარტიას რა იდეალის წამოყენება შეუძლია? თუ შეუძლია, იმ შემთხვევაში რომლის იდეალი უფრო მართებულია?

სოციალისტების იდეალი სოციალიზმის დამყარებაა: საწარმოო იარაღის საზოგადოების ხელში გადასვლა. თანასწორობის დამყარება სოციალურად—ეი სოციალისტური იდეალი. ჩვენ სხვა დროს ვეცდებით ვრცლად ნათელ ვყოთ, თუ რა წინააღმდეგობით არის სავსე სოციალისტური ოზროვნება, როცა იგი თანასწორობაზე ლაპარაკობს. აქ ორიოდე სიტყვით მოვსჭრით საკითხს. ბუნებამ იცის მხოლოდ არა თანასწორობა: თანასწორი ბუნებაში არა არის რა. სოციალი არა თანასწორობა ერთი სახეა ბუნებაში არსებული არა თანასწორობისა. სოციალისტებს ბუნების გარეშე არა სწამთ რა. ახლა საკითხი იბადება: როგორ შეიძლება არა თანასწორობის (ბუნების პრინციპის) არა თანასწორობითვე (ბუნების პრინციპითვე) მოსპობა? რაც უნდა გვარწმუნონ სოციალისტებმა, სოციალიზმის განხორციელების შემდგომ ყოველგვარი ექსპლოატაცია მოისპობაო,—ჩვენ მაინც ვერ დავიჯერებთ ამ ალტერნატივას: ბუნებაში (და მაშასადამე სოციალურ სხეულში—კაცობრიობაში) უთანასწორობა ყოველთვის იქმნება. უთანასწორობის მოსპობა სასწაულს ემზგავსება,—და გრძნობდა კიდეც ხომ ამის მზგავსს მარქსი, როცა იგი „ებრაელთა საკითხში“ შემდეგს ამტკიცებდა: სოციალიზმის სრული განხორციელებისათვის საჭიროა, რომ თვითონ ადამიანი იქცეს გვარეულ არსებად, ანუ იგი, ისეთი ცხოველად, რომელსაც „შე“ ადარ აქვს და „ჩვენ“-შია უკლებლად გათქვეფილი. ასეთი სასწაული ჩვენ არა გვწამს და ვერც დავიჯერებთ მას, თუ გინდ ათასმა ბოგდანოვებმა გვიმტკიცოს, რომ წარმოების განსაზოგადოებასთან ერთად ვითომ ადამიანის ფსიხიკაც განზოგადდეს და ალარ იქმნეს „შენ“, „მე“, „ის“ და იქმნეს მხოლოდ უპიროვნო „ჩვენ“. და კლასიკურ პასუხად დარჩება ყოველი სოციალისტის მიმართ კლემანსოს სიტყვა ერესისადმი: თქვენი კონცეპცია ერთ მუხლში სცოდეს: ადამიანი, რომელიც დაგვერდებოთ თქვენი იდეის განსახორციელებლად, ჯერ არ არსებობს, თუ გინდ თქვენი თეორია კიდეც განხორციელდეს.

სოციალისტური იდეალი ყალბს საფუძველზე აგებული. დემოკრატიულ პარტიას შეუძლია უფრო მართებული სოციალი იდეალი წამოაყენოს. საფუძვლად ამ იდეალს ექნება რუსოსა და კანტის იდეა სამართლიანი სახელმწიფოსი. ამ იდეალს სოციალი სასწაული არ სჭირდება. იგი მიღებს ბუნებას ბუნების საზღვრებში, სოციალ სხეულს სოციალს ფარგლებში. მისი საგანი არ იქნება უთანასწორობის მოსპობა (,—ამისთვის საჭირია პოლიტიკური კი არა, არამედ კოსმიური გარდაქმნა): მისი საგანი იქნება: შეკმნას ისეთი პირობები, საცა ყოველს ინდივიდს შეეძლება გამოაშენოს და აღარ იქმნეს „შენ“, „მე“, „ის“ და იქმნეს მხოლოდ უპიროვნო „ჩვენ“. და კლასიკურ პასუხად დარჩება ყოველი სოციალისტის მიმართ კლემანსოს სიტყვა ერესისადმი: თქვენი კონცეპცია ერთ მუხლში სცოდეს: ადამიანი, რომელიც დაგვერდებოთ თქვენი იდეის განსახორციელებლად, ჯერ არ არსებობს, თუ გინდ თქვენი თეორია კიდეც განხორციელდეს.

სოციალისტური იდეალი ყალბს საფუძველზე აგებული. დემოკრატიულ პარტიას შეუძლია უფრო მართებული სოციალი იდეალი წამოაყენოს. საფუძვლად ამ იდეალს ექნება რუსოსა და კანტის იდეა სამართლიანი სახელმწიფოსი. ამ იდეალს სოციალი სასწაული არ სჭირდება. იგი მიღებს ბუნებას ბუნების საზღვრებში, სოციალ სხეულს სოციალს ფარგლებში. მისი საგანი არ იქნება უთანასწორობის მოსპობა (,—ამისთვის საჭირია პოლიტიკური კი არა, არამედ კოსმიური გარდაქმნა): მისი საგანი იქნება: შეკმნას ისეთი პირობები, საცა ყოველს ინდივიდს შეეძლება გამოაშენოს და აღარ იქმნეს „შენ“, „მე“, „ის“ და იქმნეს მხოლოდ უპიროვნო „ჩვენ“. და კლასიკურ პასუხად დარჩება ყოველი სოციალისტის მიმართ კლემანსოს სიტყვა ერესისადმი: თქვენი კონცეპცია ერთ მუხლში სცოდეს: ადამიანი, რომელიც დაგვერდებოთ თქვენი იდეის განსახორციელებლად, ჯერ არ არსებობს, თუ გინდ თქვენი თეორია კიდეც განხორციელდეს.

სოციალისტური იდეალი ყალბს საფუძველზე აგებული. დემოკრატიულ პარტიას შეუძლია უფრო მართებული სოციალი იდეალი წამოაყენოს. საფუძვლად ამ იდეალს ექნება რუსოსა და კანტის იდეა სამართლიანი სახელმწიფოსი. ამ იდეალს სოციალი სასწაული არ სჭირდება. იგი მიღებს ბუნებას ბუნების საზღვრებში, სოციალ სხეულს სოციალს ფარგლებში. მისი საგანი არ იქნება უთანასწორობის მოსპობა (,—ამისთვის საჭირია პოლიტიკური კი არა, არამედ კოსმიური გარდაქმნა): მისი საგანი იქნება: შეკმნას ისეთი პირობები, საცა ყოველს ინდივიდს შეეძლება გამოაშენოს და აღარ იქმნეს „შენ“, „მე“, „ის“ და იქმნეს მხოლოდ უპიროვნო „ჩვენ“. და კლასიკურ პასუხად დარჩება ყოველი სოციალისტის მიმართ კლემანსოს სიტყვა ერესისადმი: თქვენი კონცეპცია ერთ მუხლში სცოდეს: ადამიანი, რომელიც დაგვერდებოთ თქვენი იდეის განსახორციელებლად, ჯერ არ არსებობს, თუ გინდ თქვენ

ზავის გარშემო

ინგლისი და რუსეთის სეპარატიული ზავი

ლონდონიდან იუწყებიან: თემთა პალატის წევრები შეეკითხნენ გარეშე საქმეთა მინისტრს შესახებ მოკავშირეთა [illegible] ამერიკასთან შეთანხმებით მოქმედებაზე, რითაც [illegible] ითქმეგინონ რუსეთს სეპარატიულ ზავზე. რობერტ სესილმა უპასუხა: პარლამენტი დარწმუნებული უნდა იყოს, რომ მოკავშირენი სერიოზულ ყურადღებას აპყრობენ რუსეთს და მტრის განზრახვებს.

ავსტრია და ამერიკა

ვაშინგტონის ოფიციალურ წრეებში [illegible] ავსტრია სიხარულით შეეგება სეპარატიულ ზავით ამერიკას, მაგრამ მას გერმანეთისა ეშინიანო.

გერმანეთი და ავსტრია

[illegible] ოფიციალური წრეები მეტად უკმაყოფილონი არიან ავსტრიელების მიერ გერმანელთა შინაურ საქმეებზე თავგასუფალ მსჯელობით და იმ ალტქმა-დაპირებით, რომელიც ალუქვა ჩერჩილმა დაპყრობილ ადგილთა მცხოვრებლებს. გერმანეთის პრესა საკუთარ ჰაცხვს ავსტრიელებს. ავსტრიის ლიბერალური და სოციალისტური პრესა, რომელსაც დიდი გავლენა აქვს აღნიშნავს, რომ გერმანეთის ასეთი ტონი და შეუფერებელი პოზიცია ხელს უშლიან ზავზე მოლაპარაკებას.

ზავი გერმანეთთან

სეპარატიული ზავის მოთხოვნა

ბრესტის უკანასკნელ თათბირზე გერმანელები დაჟინებით მოითხოვდნენ სეპარატიულ ზავს. ამასთან ერთად გერმანელებს კენძულ იეზელზე კავლერიის ძლიერი რაზმი თავის მოუყრიათ თავი. მათი დანიშნულებაა—ზუნდის უინულზე გადასვლა და რუსის ჯარის ზურგში მოქმედება თუ რიგის ფრონტზე ბრძოლა დაიწყო. კუნძულ მოონზე გერმანელთა ძლიერ არტილერია სდგას.

გერმანეთის რაიხსტაგში

რაიხსტაგში კამათი კვლავ გრძელდება. ორატორები აკრიტიკებენ მთავრობას. პანგერმანისტებს ანექსიის მოთხოვნა ვერ გაუბედნიათ. სოციალ-პოლიტიკურად გამატარებელი ცხოვრებაში უნდა იქნეს ნაციონალ დემოკრატიული პარტია.

გივი გოლდენდ

ოვი

იანვრის 16-ის ცნობით კავკასიის ფრონტზე დროებითი ზავი არ დაურღვევიათ.

დასავლეთის ფრონტი

ინგლისის ცნობა

საფრანგეთის მთელ ბრძოლის ხაზზე ძლიერი საჰაერო ბრძოლაა. ჩვენ ჩამოვაგდეთ გერმანელების 10 ჰაეროპლანი, დავაზიანეთ 6. ერთი ჩვენი ჰაეროპლანი არ დაბრუნებულა. სროლა აუტანელი გენტს, ფუენ, ტურნეში და ტრევს.

საფრანგეთის ცნობა.

შამპანში ჩვენ მტერს თავს დავესხით და ტყვეები წამოვიყვანეთ.

იაპონიის პრემიერი

უზენაეს პალატაში იაპონიის პრემიერმა წარმოთქმულ სიტყვით აღნიშნა, რომ იაპონია მუდამ ლოიალობას იჩენდა და გამოიჩენს კიდეც მოკავშირეთა მიმართ.

იაპონია არავითარ მსხვერპლზე უკან არ დაიხევს. მრავალთა კავშირი—ეი საფუძველი იაპონიის პოლიტიკისა: ომმა ეს კავშირი უფრო განამტკიცა.

უნგრეთის ახალი სამინისტრო

უნგრეთში ახალი სამინისტრო შესდგა. პრემიერად არჩეულია ვეკერლე. მეფემ ახალი სამთავრობო პროგრამა მოიწონა. პროგრამაში სხვათა შორის მოქცეულია უნგრეთის ეროვნულ ლაშქრის შედგენის პროექტი და ავტონომიურ უნგრეთს შორის ახალ სავაჭრო ხელშეკრულების შეკვრა.

ბოლშევიკების დიქტატურა

პეტროგრადში

ფოსტა-ტელეგრაფის გაფიცვა

სრულიად რუსეთის ფოსტა-ტელეგრაფის კავშირის გამფიცველი კომიტეტი ატყობინებს კავშირის ყველა ორგანიზაციებს, რომ მოსალოდნელ გაფიცვისთვის მზად ნდა იყოს კავშირი. სრულიად რუსეთის ფოსტა-ტელეგრაფის გაფიცვა იქნება, პროტესტი დამფუძნებელ კრების გარეკვის.

ზიმზილის მოლოდინში

სარკინისგზო მუშათა და მოსამსახურეთა ყრილობამ რკინის გზაზე მსახურთ მიჰმართა წინადადებით, რომელშიც ნათქვამია, რომ პეტროგრადი კრიტიკულ მდგომარეობაში არის უსურსათობის გამო. ყრილობა მიჰმართავს მათ, ხელი შეუწყონ ძველი ვაგონების განახლებას, რკინის გზების გაუმჯობესებისა რათა გზა გაეხსნას გზა დაკარგულ სურსათს.

კასუხი ფინლიანდიის ულტიმატუმზე

ფინლიანდიის რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარეს ტროცკიმ შემდეგი პასუხი გაუგზავნა.

რუსეთის მთავრობა თქვენთან ერთად შეუწყნარებლად სცნობს რუსის ჯარის ძალმომრეობით ჩარევას ფინლიანდიის საქმეებში. იმ ცნობებით, რომელიც ჩვენ გვაქვს სამხედრო ნაწილებისა და საკომანდო შემადგენლობისგან, ჩვენ გვიგია, რომ ფინლიანდიის მცხოვრებთა კონტრგაფიციონერ და შოვინისტურ ელემენტს იერიში მიჰქონდათ ჯუსის ჯარისკაცებზე, ესროდნენ მათ მატარებლებს და სხვ. ამის გამო ჯარისკაცები იძულებულნი ხდებოდნენ თავდაცვისათვის ზომები მიეღოთ. თქვენთან ერთად ჩვენ აუცილებლად ვსცნობთ რუსის ჯარის ფინლიანდიის საზღვრებიდან გამოყვანას, მაგრამ ამ ზომის გატარება დამოკიდებულია ტექნიკურ და სხვა პირობებზე.

ჩვენ ამ [illegible] გვაქვს, მოწვეული შემოთხოვნილი კომისია შეაძლებს ყველა ამ საკითხების ორივ მხარის ინტერესების შეუფერხებლად გადაჭრას. გთხოვთ გვაუწყოთ ხელზე ამგვარ ძალმომრეობითი შემთხვევები, რომ თავის დროზე მივიღოთ ზომები.

ბერეშე საქმეთა სახალხო კომისარი ტროცკი.

შინგარევ-კოკოშკინის მკვლელობა

მოსკოვში დაწვრილებით ცნობები შეუგროვეთ შინგარევ - კოკოშკინის მკვლელობის შესახებ. იანვრის 5 შეადამისას საავადმყოფოში მისულან მეზღვაურები და წოდებ. გვარდიელები და რევოლვერით თავთავიანთ კაბინაში მოუკლავთ. შინგარევის პირი მთლად სისხლიან ნილაბად გადაქცეულა. კოკოშკინისათვის კბილები დაუძარიათ, როდესაც კრილენკო და

ბონჩ-ბრუევიჩი მარინის საავადმყოფოში გამოცხადებულან ხალხი „მკვლელების“ ძახილით შეხვედრია.

უცხოელების წასვლა

უცხოელები მეტად გაჩქარებით სტოვებენ პეტროგრადს. მიდიან ფინეთი, ინგლისელები და იტალიელები. ამბობენ, რომ მათი წასვლა გამოწვეულია იმით, რომ შესაძლებელია რუსეთი სეპარატიულ ზავით შეეკრას გერმანეთს.

დეკრეტი

სახალხო კომისრების საბჭომ შეიმუშავა პროექტი სინოდისის თავისუფლების დეკრეტისა. ამ დეკრეტით—სარწმუნოება მოქალაქის კერძო საქმედ ცხადდება. მოქალაქეს ნება აქვს შეადგინოს მორწმუნეთა საზოგადოება. აკრძალულია ისეთი სეპარატიული კანონების გამოცემა, რომლებიც ზღუდავენ სინოდისის თავისუფლებას და სხვა და სხვა სარწმუნოებისათვის პრივილეგიას ამყარებენ. ისპობა სარწმუნოების შესწავლა ყველა სახოგადო, კერძო და სახელმწიფო სასწავლებლებში.

მოსკოვში

ყითელი ჯვრის გამგეობის დატუსალება

მოსკოვის მუშათა და ჯარის კაცთა დეპუტატთა საბჭომ გამოსცა დეკრეტი, რომლითაც დატყვევდა წითელი ჯვრის გამგეობა და მისი კუთვნილი ქონება ბანკებში.

პროვინციაში

დონ-ეუბანის-თერგში

თერგში სიმშვიდეა. ყუბანში ბოლშევიკები შეცდილან მთავრობის ხელში ჩაგდებას, მაგრამ ამაოდ. დონის გარშემო ბოლშევიკების რაზმები თხელდება. დონის ყაზახთა პოლკებმა სტანიცა კამენსკის რაიონში შეადგინეს სამხედრო-სარეკოლუციო კომიტეტი და თავიანთი თავი დონის უმაღლეს მთავრობად გამოაცხადეს. სამხედრო მთავრობას სურთ: მოხალისე ლაშქრის დათხოვნას და სამხედრო გზის ახლად არჩევას.

ირკუტსკში

ირკუტსკიდან ცნობა მიიღეთ: ბოლშევიკები და ყველა სამთავრობო დაწესებულებათა გაუიცული მუშები შეთანხმდნენ. ამ შეთანხმებით საგუბერნიო მთავრობად იქნება გუბერნიის საბჭო, რომლის არჩევის დროს დაფული იქნება თანასწორობის პრინციპი. ბოლშევიკების მოწინააღმდეგე პრაპორშჩიკები დაითხოვეს. ოფიცრებად სამხედრო სასწავლებლები დარჩა. ბოლშევიკების წითელი გვარდია ქალაქს სტოვებს. ყაზახთა ნაწილებს ითხოვენ. ყაზახთა ოფიცრები სათანადო ჯარში გადადიან. ამ პირობებს ხელი მოაწერა ორივ მხარემ. მოსკოვში ხმებია გავრცელებული: მოხდებიან ბოლშევიკებმა ირკუტსკიდან მიღებულ ცნობებისა—ირკუტსკისკენ ყაზახთა ეშელონები მიდიან. მეორე მხრივ-კი იტალიელთა ჯარი მოისწრაფვის.

დონში.

(ბოლშევიკების რადიოტელეგრამა).

იანვრის 8-ს სტანიცა კამენსკში დაიწყო ფრონტის ყაზახთა ყრილობა: ყრილობას დაესწრნენ 21 პოლკის, მეხუთე ბატარეის და ორ სათადარიგო პოლკების წარმომადგენელნი. ყრილობას სრულიად დაესწრო ფრონტიდან თათრებზე მყოფი ყაზახთა. კალედინმა ბრძანება გამოცა—გადაეტანეთ ყრილობა და მის მიღწევები შეიპყრეთო. ყრილობამ ერთხმად გადასწყვიტა კალედინ-საგმო ომის გამოცხადება დონის ოლქში მთავრობის შედგენის. არჩეულ იქმნა სამხედრო სარეკოლუციო კომიტეტი და გაიგზავნა რაზმი სადგურ ლიხ იას და ზვერევას დასაპყრობად. შეპყრეს 18 მთავარი სამხედრო პირი. ზვერევოს სადგურის დაპერის შემდეგ დივიზიის შტაბის პოლკოვნიკი მიხაილოვიც გამოჰყვა. შტაბის სადგომში ნახეს კალედინის ბარათი, რომლითაც რკინის გზაზე საალყო წესები ცხადდებოდა.

მეორე დღეს კამენსკაიაში დიდი მიტინგი გაიმართა. ყაზახები ენტუზიაზმით იწყვიან. ჰსურთ თავიანთვე ხელით მოკლან კალედინი. რევოლუციის ლაშქარი, ლაშქარი მუშა-გლეხობის მთავრობისა მიესალმება ყაზახების გამოლვიძებას. იგი ყოველ ძალას გაიორკეცებს დონში ბურჟუაზიულ რეაქციის მოსაპობად.

1918 წ. იანვრის 13 სახალხო კომ. სარი ანტონოვი.

უკანასკნელი დეპეშები

ამიერ კავკასიის კომისარიატის მიერ ოკანასკნელად მიღებულ ნაბების მიხედვით ყველა მოსულები ამბები გენერალ კალედინის და დონის შესახებ ამმართველის მოკლებულია. როსტოვში და დონზე მყუდრობა არ დარღვეულა, და კალედინი თავი უფლად დადგის.

—

ახალ მაიაზეთიდან ბ-ონს ჩხენკელს ატყობინებენ: ნარჩა გამეფდა, ყველგან ძარცვა-გლეჯა და ხოცვა-ჟლეტა, ერთი სოფელი მეორეს თავს ეხმის; მთავრობა არა ჩანს; გზებზე მშვიდობიანი ხალხის მოძრაობა შესწყდა, ფოსტა ღარ მოდის.

—

ბაკინის რკინის გზა, როგორც ამიერკავკასიის კომისარიატს ატყობინებენ, თანდათან უფრო უარესდება; საგდგურებს და ბატარეებლებს მუდამ დღეს თავს ეხვეიან არარატის ქურთები, გზას დამცველი სრულიად არა ჰყავს. კომისარიატს სურს გაგზავნოს გზის დასაცავად რომელიმე ეროვნულ ლაშქრის ერთი ნაწილი.

—

ბათომიდან ჩხენკელს ატყობინებენ ფულები ილევა სახელმწიფო ბანკის კასაში. ფული თუ არსაიდგან მოვიდა, ბანკის ოპერაციები ჩქარა შესწყდება. ასეთსავე მდგომარეობაშია ადგილობრივ ხაზინის საქმეც. ფულების [illegible] მუშებს, ჯარის კაცებს და ციხესაც კი.

თათრული პრესა

ქართველ მაჰმადიანების რესპუბლიკა

თურქულ გაზეთ „აჩიკ სიზ“-ში წარსულ წლის ქრისტეშობისთვის 27-ის ნომერში დაბეჭდილია აკარიდან გამოგზავნილი წერილი „ქართული რესპუბლიკა და მაჰმადიანები“.

რედაქცია წერილს შენიშვნას უკეთებს წერილი დიდი ხანია რაც დაწერილია, მაგრამ ჩვენ გვიან მივიღეთო.

წერილი სხვათა შორის ეხება მაჰმადიანთა ეროვნულ საბჭოში მონაწილეობას და სწერს:

საინტერესო იყო გაგვიგო: რამე ადგილებიდან იყვნენ არჩეულნი ის მაჰმადიანები (7 კაცი) რომლებიც ქართულ ეროვნულ საბჭოში მონაწილეობენ? ვინ აირჩია ისინი? ჰქონდათ თუ არა მათ თავიანთ ამრჩეველთაგან მანდატი? თუ ქართველ ქრისტიანებმა მაჰმადიანების დაუკითხავად განაწესეს მისცეს მაჰმადიანებს ადგილი, რათა დაენახვებინათ სხვებისათვის ამ უკანასკნელთა თანხმობა—ჩვენ არა გვეთქმისარა.

მართალია თუ მაჰმადიანებისათვის 7 ადგილის მინ[illegible] ნებადართვა ამ პრინციპით—რა გვეკნება საწინააღმდეგო. მაგრამ ყოველ შემთხვევაში უნდა აღინიშნოს, რომ აკარის ყარსის და ახალციხის მაჰმადიანებს არავინ აურჩევიათ თავიანთ რწმენებულად.

თუმცა ბაქიდ ბეგ აბაშიძეს და მის თანამოაზრეთ ჰსურთ, რომ მაჰმადიანები მონებად გადაგვიყენონ ქართველებს, მაგრამ ეს კერძო სურვილებია ბაქიდ ბეგის, რაჯაბ-ბეგის ვახიდ-ბეგის და რამდენიმე მათ მაგვარ პირების.

თვით თბილისში ჩამოსულ ბათუმის, ყარსის და ახალციხის დელეგატებს, ცხარე კამათიც მოუხდათ კაბათობდნენ იმის შესახებ, რომ შეეიტანენ თუ არა ხელშეკრულებები ოლქები და მაზრა საქართველოს რესპუბლიკაში კანტონად, თუ ცალკე დამოუკიდებელი რესპუბლიკა შეადგინონ.

უშუალო კამათის შემდეგ მოკამათენი გაშორდნენ ერთი მეორეს. შეთანხმება შეუძლებელი იყო, რადგან თვითეული მხარე დაჟინებით იცავდა თავის პოზიციას.

ახალციხის დელეგატები ომარ ეფენდი და მისი ამხანაგები ამბობენ:

„ბათუმის და ყარსის ოლქები, ახალციხის მაზრა და ახალქალაქის მაზრის ერთი ნაწილი როგორც გეოგრაფიულ მდებარეობით ისე, ენით და საზოგადოებრივ სამეურნეო პირობების მხრივ ერთნაირ მდგომარეობაში არიან. ამიტომ მათგან უნდა შესდგეს მაჰმადიანთა რესპუბლიკა, რომელსაც უნდა ჰქონდეს მტკიცე კავშირი რუსეთის ცენტრთან. ეგი რესპუბლიკა უნდა იწოდებოდეს. „დასავლეთ კავკასიის მაჰმადიანთა რესპუბლიკა“-დ თუ ეს ასე არ მოხდა და ხელშეკრულები ოლქები და მაზრა ქართველთა რესპუბლიკაში შევიდნენ, მაშინ ოსმალეთის 400 ათას მცხოვრებლის მომავალი შეზღვრულად ეჭირება ქართველების ინტერესებს. ნახევარ მილიონი მცხოვრები მილიონ დესიატინა მიწით სჯეს ტერიტორიის ერთ-ერთ ნაწილში არ უნდა მოჰყვეს და შიგ არ უნდა გაითქვიფოს.

მოწინააღმდეგე მხარე კი, მამედ ბეგ აბაშიძის მეთაურობით ამტკიცებდა: ყარსის ოლქი და ახალციხის მაზრა ქართველების მიწები იყო და ეხლაც ქართველებს უნდა ეკუთვნოდეს, ამასთან ეხლანდელი ადგილობრივი ოსმალეთში გოსმალებული ქართველები ბევრნი, ეშიტომ ჩვენ უნდა თავისუფალი ვიყვნეთ ჩვენს შინაურ საქმეებში, და უნდა შევადგინოთ ამ ადგილებიდან ერთი კანტონი სახელად „ქართველ მაჰმადიანთა“, რომელიც ქართველთა რესპუბლიკაში უნდა შეიდესო.

ომარ ეფენდი კი ამტკიცებდა, რომ ხელშეკრულ მიწები ოთხ საუკუნის განმავლობაში ოსმალთა მმართველობის და გავლენის ქვეშ იმყოფებოდა, რომ 90 პროცენტი მცხოვრებთა—ნამდვილი ოსმალები არიან და ერთი სიტყვაც არ იციან ქართული და ამასთან ისტორიული და ეთნოგრაფიული გამოკვლევანი გვიმტკიცებენ, რომ ყარსის ოლქის და ახალციხის მაზრის მცხოვრებთა 90 პროცენტი სპარსეთიდან და ოსმალეთიდან არიან გამოსულები. ამიტომ ლოგიკა და სამართლიანობა არ მოითხოვს, რომ 400 ათას მაჰმადიანმა 50—60 ათას ქართველ მაჰმადიანთა გულისთვის ქართველების ქვეშევრდომობა მიიღოს“.

ქრონიკა

თბილისი.

✦ **ქართულ უნივერსიტეტის გახსნა.** საქართველოს ეროვნულ საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტის იანვრის 18-ის სხდომაზე დაადგინეს აღმასრულებელ კომიტეტის თავმჯდომარეს ნოე ჟორდანიას დაევალოს იანვრის 26 ეროვნულ საბჭოს სახელით გახსნას ქართული უნივერსიტეტი.

✦ **ქართველ მოხალისეთა ახალი რაზმი.** ქართველ ახალგაზრდობის ერთმა ჯგუფმა საქართველოს ეროვნულ საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტისაგან ნებართვა აიღო შეადგინოს მოხალისეთა ცალკე რაზმი, რომელიც სამხედრო სექციის განკარგულებაში იქნება.

✦ **სპარსეთის კონსულის პროტესტი.** თბილისში მყოფი გენერალ-კონსული პროტესტს აცხადებს ამიერ კავკასიის კომისარიატის წინაშე იმის გამო, რომ რუსის ლაშქარს თან მოაქვს სპარსეთიდან სურსათ-სანოვაგე.

✦ **საქონლის გადატანის აკრძალვა რკინის გზაზე.** ამიერ კავკასიის რკინის გზების უფროსი ატყობინებს გზათა კომისარს, რომ ვინაიდან გზებზე ანარქია გამეფდა, საქმეროებმა თხოულობს „ბაგაჟის“ და სხვა საქონლის ვადატან-გადმოტანა შეჩერდეს და ამის შესახებ შესაფერისი განცხადებები გამოაკრას სადგურზეო.

✦ **თბილისი—ქუთაისი და ბათომი—ფოთის ტელეფონი.** ბათომის ქალაქის მმართველი ბინ კ. სამხატარიშვილი შეამდგომლობს ამიერ კავკასიის კომისარიატის წინაშე შეიერთოს ტელეფონის მაგთულთ თბილისი—ქუთაისი—ბათომი და ფოთი.

✦ **ნოტარიუსი მაჰმადიანთათვის.** თბილისის მაჰმადიანებმა შუამდგომლობა აღძრეს ამიერ კავკასიის კომისარიატის წინაშე მოიწყოს მაჰმადიანთათვის თბილისში ცალკე კანტორა ნოტარიუსისა და ნოტარიუსად გამწესოს მაჰმადიანი.

✦ **პოდპორუჩიკის ნ. მ კარაშვილის დაკრძალვა.** გუშინ, იანვრის 19, ქაშვეთის ეკლესიაში წირვის გადახდის შემდეგ, ვერის სასაფლაზე მიწას მიაბარეს გვამი პოდპორუჩიკის ნ. მაკარაშვილისა, რომელიც მეხვერპლი გახდა უკანასკნელ დღეებში შამხორის სადგურთან მომხდარ ბრიულობისა. დაკრძალვას დაესწრნენ ქართველი ლაშქრის ნაწილები და დიდძალი ხალხი.

✦ **ტყეების დაცვა.** ამიერ კავკასიის კომისარიატი ადგენს წესდებას შესახებ დიდი ტყეების დაცვისა განადგურებისაგან და ტყეების პატრონთა და მეიჯარადრეთა ურთიერთ შორის დამოკიდებულების შესახებ. სანამ ეს წესდება არ გამოქვეყნდება, მანამდისინ კომისარიატი უყურადღებოდ დასტოვებს საკითხებს კერძო ტყეების ოხრების შესახებ.

✦ **ახალგაზრდა მარქსისტების კონფერენცია.** იანვრის 17-ს თბილისში გაიმართა ახალგაზრდა მარქსისტების კონფერენცია. ფრაქციაში ჯერ-ჯერობით 2500 კაცი ირიცხება წევრად.

✦ **ნიხრის დარღვევა.** მილიციის უფროსმა ორ-ორი კვირით ციხეში ჯდომა გადაუწყვიტა კ. ცერცვაძეს ხორცზე დაწესებულ ნიხრის დარღვევისათვის და გ. ტერ-დავიდიანცსაც ქუჩაში უწესოების მოხდენისათვის.

✦ **ქართული ეტეტიკის ხალამი.** 18 იანვარს საზოგადოება „ციედში“ შესდგა მორიგი სადამო ქართული ეტეტიკის რომელზედაც პაველ ინგოროყვამ წაიკითხა მოხსენება „ქართული ლექსის ახალი პრობლემები“. ყამათში მონაწილეობა მიიღეს ტიტა ტაბიძემ, გრ. რობაქიძემ და ს. გორგაძემ.

საქართველოს ეროვნული საბჭო

✦ **აღმასრულებელ კრების ხხდომა** დანიშნულია კვირას, იანვრის 21, შუადღის 1-ლ საათზე. კრებაზე დასწრება კანდიდატებსაც შეუძლიანთ. განსახილველია ამიერ-კავკასიის სეიმის მოწვევის საკითხი.

✦ **ხეკიციების ხხლომა.** შაბათს, იანვრის 20-ს, სადამოს 6 საათზე დანიშნულია სამოსამართლო სექციის ხხლომა.

— კვირას, იანვრის 21-ს, სადამოს 6 საათზე დანიშნულია სასკოლო სექციის ხხლომა.

ეროვნულ საბჭოსათვის

ქართულ განკეგის მოგების გადადება

საქართველოს ეროვნულ საბჭოს საფინანსო სექციის იანვრის 12-ის ხხლომაზე დადგინეს: ქართულ ბანკებს ეთხოვოს, ბანკების წევრთა წლიური მოგება (დივიდენდი) შესწირონ ეროვნულ საბჭოს. ამასთანავე ერთად ხხლომამ მხედველობაში მიიღო ბანკებზე დაწესებული დიდი სამხედრო გადასახადები და დადგინა: სამხედრო გადასახადი გადაეცეს ეროვნულ საბჭოს ეროვნულ ჯარის მისაწყობად.

ხხლომამ დაადგინა აგრეთვე რომ ქართული ბანკების გამგეობებმა სთხოვონ თავის კლიენტებს, მიმდინარე ანგარიშით შეტანილ ფულის სარგებელი ეროვნულ საბჭოს შესწირონ.

სურვილი გამოითქვა აგრეთვე ამათვე წინადადებით მიმართონ საქართველოში არსებულ ბანკებსა და იმ ბანკებს, რომელთა გამგეც ქართველია.

კრებამ დაადგინა დაევალოს ამიერ-კავკასიის ბანკის გამგეობას მოაწყოს საქართველოს ბანკების კონსორციუმი ეროვნულ საბჭოს სესხების გასაანგარიშებლად.

კრებამ მიიღო საფინანსო სექციის წინადადება სრულიად საქართველოს ვაჭარ-მრეწველთა კავშირის მოწყობის შესახებ, რათა ამ კავშირს დაევალოს ფულის მოგროვება ეროვნულ საბჭოს სასარგებლოდ.

სახალხო მასწავლებელთა საუკრადღებოდ

თანახმად კავკასიის სამოსწავლო ოლქის კომისარიატის განმარტებისა თბილისის გუბერნიის სასკოლო მმართველობის შეკითხვაზედ, 11 იანვრის ამა წლის № 157, პირველ დაწყებითი სკოლების მასწავლებელთ, რომელთაც ეძლევათ ხარჯი ხაზინიდან ამ კავკასიის ერობის თანხიდან, ამ თვეში, იანვარში, თანახმად ამიერ-კავკასიის კომისარიატის დადგენილებისა, 12 ქრისტეშობისთვის 1917 წ., მიეცემათ ძირითადი ჯამგირი 120 მანეთი და ოჯახისაგან გამოწვეული მომატება 90 მანეთი, სულ 210 მანეთი.

იანვრის ჯამგირთან ერთად მიეცემათ ყველა სახალხო მასწავლებლებს, რომელნიც არ სარგებლობენ სახელმწიფო თუ საზოგადოების მინით, დამატებითი დახმარება 5 მარტიშმბისთვის 1917 წლ. კანონის ძალით—180 მანეთი, პირველ აპრილიდან 31 ქრისტეშობისთვემდე 1917 წლისა და დანარჩენთ, ვინც კი სარგებლობს ამა თუ იმ გვარ მინებით 126 მანეთი, ამავე კანონის ძალით.

ამასთანავე კომისია სთხოვს მასწავლებლებს იქონიონ მხედველობაში ის გარემოება, რომ ჯამგირების თავის დროზედ მიღება დამოკიდებულია არა მარტოდ სამმართველო კომისიაზედ, არამედ ხაზინაზედ და ფ[illegible], რომელნიც არა [illegible] მიზეზებისა გამო, ხშირად დროზედ ვერ გზავნიან ფულებსა დანიშნულებისამებრ და ამისთვის ჯამგირები იგვიანებს ხოლმე.

კომისიის თავმჯდომარე ბ. ჩარქიშვილი.

ოფიდან-თბილისამდე

ლვინობისთვის ბოლო რიცხვებში მოვიდა ბრძანება, ოფ-მიიმურთის სამხედრო შარა-გზის დაბურვისა. ამისათვის ამ გზის სამხედრო ადმიშენებელი სამმართველოებიც შეუდგნენ ლიკვიდაციას, მაგრამ უფლებამ გამოზოგი მოიჯარადრე ღღესაც გაუსტუმრებელი არის.

სოფ. შენეკში, სადაც ჩვენი სამხედრო-საადმშენებლო სამმართველო იყო, ოცამდე ქართველი მოხელე და მოიჯარადრეები ვიყავით. უნდა გამოვტყდე, რომ არავითარი გონების საფარჯიში, ან რამ საქმიანობა აქ ამათში არა იყო-რა, გარდა თავგადაწყებული ბანქოს თამაშისა. ასი და ათასი მანეთი რომ წაგეგოთ, ამისთვის არავფერს შეადგენდა, და თუ რამ საზოგადო საქმე როგორმე აფიცარ ფულის მოგროვება იყო საჭირო, უნდა თხოვნით თავი დაგემცირებინათ, რომ ორი სამი მანეთი გამოეღოთ. ხან ერთს გაუვლიფავდნენ, ხან მეორეს. უნდა ისიც ითქვას, რომ ვერაფერი სახელი დამსახურეს თურქებს შორის. ხშირად მეკითხებოდნენ: „ბატონო ჯარო საქართველოში სულ ასეთი ხალხია? განა რომ ძნელი იყო რამე პასუხ!

დილის ათ საათზე გამოვედით ოფიდან საბარგო ავტომობილით. ოფიდან შარა-გზა ზღვის ნაპირას მისდევს. აქედან სულ 55 ვერსია ტრაპიზონამდე. ბუნება მშვენიერი, ადგილ-მდებარეობა საუცხოო. გზა ვერ არის მაინც და მაინც კარგი ნაკეთები, თუმცა ავარიული ფული დახარჯა მაზე. ოფიდან 15 ვერსზე დიდი სოფელია ხამურკანი, შემდეგ სურმინე, არაკლი. ამ სოფლებში თურქები და ბერძნები სცხოვრობენ. თვით თურქები, წინად ბერძნები ყოფილან და გაუმაჰმადიანებიათ ისე, როგორც ჩვენი აჭარა-ქართველები. შენობები უფრო ევროპიულად არის აგებული, მაგრამ საცოდავ სანახაობას წარმოადგენს. ლანგრეულებია უმეტესი ნაწილი შენობებისა. ყველა გადახურულია კრამიტით.

ნაშუადღევს 5 საათზე ტრაპიზონში ვიყავით. პირველ ქუჩის შესავალს, როგორც ქ. რიზეში, აქაც ლიხოვის სახელწოდება აქვს. მუხლამდე ტალახია. ქ. ტრაპიზონი, ზღვაში სამ წამოწეულ ბორკაზეა აშენებული. ნ ბევრი ოსმალ სართულიანი კოპწია შენობებია. აქ უფრო განიერი ქუჩებია ვიდრე რიზეში და თვით ქალაქიც ბევრად დიდია რიზეზე. მაგ., მოსკოვის ქუჩა, რუსული პროსპექტი, თურქესტანის ქუჩა—კარგი განიერი ქუჩებია; მოსკოვის და თურქესტანის ქუჩებზე მშვენიერი მაღაზიები და დუქან-მაზარია. ნავთსადგურიდან გზა ადის მაღლა. მისი ყურე წაგავს ბათუმისას. არის შუა ქალაქში პატარა ბაღი, რომელსაც უწოდებენ თავისუფლების ბაღს, სადაც იყრიან თავს ყოველ დღე მთელი ჯარისკაცობა და ყველა მოსაქმე და უსაქმოები.

საშინელი სიძვირეა. პური არ იშოვება. თუმცა პოზიციებზე ბლომად დასტოვა ჩვენმა ჯარმა და მორბიან სახლებში. სასადილოებში (ქართველებისა) პურის მაგივრად დომია. ერთი კვირის წინად ჩემ ჩასვლამდე ჯარისკაცებს დაურბევიათ ქალაქი, დაუნგრევიათ მაღაზიები, დაუტაცნიათ საქონელი და გაუყიდნიათ. ასე რომ ეხლა უმეტესი მოლაზია და დუქნები დაკეტილია, რადგან საქონელი ადარ მოიპოვება. ყოველდღე აწყდებიან პოზიციიდან გამოქცეული ჯარისკაცები გზაში ნადავლი საქონლით. უმეტესად მოაქვთ თამბაქო. საქონელიც კი გამოურეკიათ და ზემოსენებულ ბაღში ჰყიდიან. არის ბაზრობა ყოველ დღე. ხმები იყო, რომ თურქები მოიწევენ ნო და არც გასაკვირალია: აჯარებელი სურსათი, იარაღი რჩება უპატრონოდ

პოზიციებზე. არავინ [illegible] ეს აჯარებელი, [illegible] ითა გამოტანილი ხალხის ქონება, [illegible] ადამიანებიდ. ჯარისკაცს [illegible] ინტერესებს, მარტო [illegible] ბა. [illegible] ქვაზედაც ნუ იშენიანო. ქალ. ტრაპიზონ. ბოლშევიკების ხელშია. ამათი ბრძანებით ყველას აჰკარეს თუ რამ ნიშნები ჰქონდათ. სამხედრო პირებს ვერ გადარჩენ. [illegible] ეს ჯარისკაცები გენერალი. ნოემბრის 4-ს თარიღით გამოვიდა ბრძანება აქაურ ადმასრულებელ კომიტეტისა: „რადგანაც ჯარი პოზიციებს სტოვებს და ამოდენა ქონება უპატრონოდ რჩება, ამისთვის როგორც არა სამხედრო მოსამსახურეთ, რომელნიც ლიკვიდაციით განთავისუფლდნენ, ისე წოიჯარადრებს არა აქვსთ ნება გავიტანონ ქალაქიდან. წინააღმდეგ შემთხვევაში დაიჭერიან საველე სარეკოლუციო სამართლითო“. მეორე დღესვე შეიკრიბნენ, ვისაც ეხებოდა ეს ბრძანება და ასეთი განაცხადი გამოიტანეს: „თუ-კი ჯარის კაცებმა ასე სამარცხვინოთ დასტოვეს პოზიციები, მიიქვთ თან სასოლი იარაღი, ჩვენ ამ ორას-სამასმა კაცმა ვიარაღდეთ როგორ უნდა დავიცვათ ან პოზიცია ან ამოდენა საქონელი, რითი ან როდის გადავზიდოთ, მით უმეტეს, რომ ტრანსპორტები ჯარისკაცების გადასაყვანათაც არა ჰყოფნითო“, მით უმეტეს ხმები იყო, რომ 1-ლ თებერვალისათვის უნდა ქალაქი დაიცალოსო“. მართალია, აჯარებული ჯარის კაცია თავმოყრილი ტრაპიზონში სახლში წასასვლელად. ერთი კვირა ტრანსპორტები არ იყო. 6 იანვარს გამოვიდა ერთი ტრანსპორტი რუსინელთა კრეისერი № 73, რომელზედაც მორიგეობით ეწერებოდნენ წამსვლელები. ათას კაცზე მეტი არ დასხეს, რადგან მარგიც იყო ამ ტრანსპორტზე დაეტვირთული. იძახდნენ, ამ ღღეებში 8—9 ტრანსპორტი მოვალ. თუ ტრანსპორტს სიმცირეა, მეზღვაურთაც აქვთ გასამართლებელი საბუთი. ამას წინედ ტრანსპორტი გასულიყო ბათუმში. ზღვაში ჯარისკაცებს ეთქვათ, ნოვოროსიისკში უნდა წახვიდეო. იმათ ეთქვათ, ეს არ შეიძლება, ჩვენი რეისი ჯერ ბათუმია. მოსვლოდათ ჩხუბი. სამი მატროსი ზღვაში გადაეგდოთ, კაპიტანი მოეკლათ და თითონ წასულიყვნენ ნოვოროსიისკენ, მაგრამ, როგორც ამბობდნენ, ეს ტრანსპორტი დაღუპულა.

ტრაპიზონიდან უკანვე მოვიხდა წამოსვლა, გამოვედით ღამის 12 საათზე 6 იანვარს და ბათომში დილის 9 საათზე ვიყავით. ზღვა წყნარი იყო. თვით კრეისერიც ნაკუნერი კონსტრუქციისა გამოდგა და მიწრაფდ მაგალ.

იმ დღეს ბათუმში, ამ ტრანსპორტზე ჩამოსულ ჯარისკაცებმა და მატროსებმა დაიწყეს ქალაქში სიარული და ყველა სამხედრო აფიცრობას ნიშნებს ჰკრიდნენ შეიქნა ერთი აურ-ზაური. ადგილობრივი კომისარიატი რგა აეტომობილით, ტყვეის მფრქვეველებით მოვიდნენ ქუჩებს. თუმცა ისეთი არა მომხდარა რა იმ ღღეს, მაგრამ პანიკა კი დიდი იყო. არ ვიცი, რა მოხდა მეორე ღღეს, რადგან იმ ღამეს გამოვედი თბილისისაკენ. ბათუმშიაც პური არ იშოვება და თუ არის, ისიც ბჭადი. მატარებელში ხალხი აუარებელი იყო. ისმოდა სუყველგან ღღეგანდელ ჭირ-ვ რამზე ლაპარაკი და ნამეტნავად პარტიობაზე.

ხ. ბაკრაძე.

ქარიული კრეპუსის საგანგებო ნაწილის მოწესრიგება

რუსეთის თვითმპყრობელობის ნაგრეგზედ ადმიცენდა რამდენიმე დამოუკიდებელი სახელმწიფო და ავტონომიურათ რამდენიმე ერები.

გენერალიელები ამა თუ იმ ფორმის სახელმწიფოს გამოხატვენ შემდეგში: გაეროვნენ ჯარის, სკოლების, ეკლესიის, ადმინისტრაციის და ყოველივე იმ დარგის, რითაც ინახავენ სახელმწიფოს ორგან ული წესწყობილება. მე შეეგეზები მხოლოდ იმ დარგებს, რომელნიც ასე თუ ისე უმტკიცნელად მოეწყო ჩვენს სახელმწიფო ორგანიზაციაში. ესენი არიან ეკონომია და ტეხნიკასთან დარგები. ჯარის მოწესრიგება მიმდინარეობს ნელის ტემპით—მიზეზი ბევრი რამ დაბრკოლებაა—რასაც ყველა ამას ჩვენგანი გრძობს. მე მინდა მხოლოდ ამ წერილში შევეხო ერთს საუცხოო მოვლენას, რომელსაც ჰქონდა ალბეგი სამხედრო ბეითლის ნაწილას და მისი არჩევნების მოწესრიგების დროს. საქ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მე იყო ამ, ქართული კორპუსის მოწყობის დროიდან საბეითლო ნაწილის მოწყობა მიენდო შემთხვევით მოხვედრილ ქალაქში მყოფ პირებს—სამოქალაქო ბეითლებს, (Гражданскій Ветеринарные Врачи) რომლებსაც არავითარი წარმოდგენა არ აქვთ საამხედრო საბეითლო მოვალეობაზედ. ყველა ჩვენგანმა და განსაკუთრებით ბეითლებმა, იციან თუ რა ცუდ და გამოუვალ მდგომარეობაში მოწყობილი რუსეთში და კერძოდ კავკასიაში, როგორც საამხედრო მით უმეტესად სამოქალაქო საბეითლო ნაწილი. როცა ძველი დანგრეულია, ცხოვრება თხოულობს ახალი ფორმების წამოშვებას და აი ეს ახალი ფორმა თხოულობს მცოდნე, გამოცდილ და ამა თუ იმ დარგთა ახლო მყოფ ადამიანებს. შემთხვევით მოხვედრილ პირებს ჰქონდათ დიდი დრო, საუალება და „სპარეული—გამოვჩინათ სპეციალობა, რომ ცოტათ თუ ბევრათ მოეწესრიგებინათ საბეითლო ნაწილი, მაგრამ ეს არ შეუხებია, არც არაფერი გაკეთებულა და არ გამართლებულა ის, რაც უნდა მათ გაეკეთებინათ. არაა გამორკვეული დღეს თუ რომელი ბეითალი ჰყავს ქართველს ერს, ბეითლების თანაშემწე, მცოდნე და გამოცდილი მეცადინეები და საბეითლო სანიტარები. პირველი თუ შეუძლებელი იყო, მეორე, მესამე და მეოთხის მოწესრიგება, შექმნა ადვილი იყო—იმ დროით და მდგომარეობით, რაც მათ განკარგულებაში იყო. ზოგიერთ შემთხვევით და ნაცნობობით მოხვედრილ პირებს—თავიანთ ნაწილებში შეეძლოთ დაგარსებინათ სკოლები ბეითლების თანაშემწეებისა, მეცადინეებისა და საბეითლო სანიტარებისა. ეს პატარა საქმე რომ გაეკეთებინათ—გაკეთდებოდა დიდი საქმე და მომავალში მოწესრიგებულ ქართულ კორპუსს ეყოლებოდა ცოტად თუ ბევრად მომზადებულნი მუშაკნი, რაც უზრუნველყოფდა საბეითლო ნაწილს. მაგრამ მათ არ ეცალათ რადგან დიდ დროს, თავიანთ ენერგიას აფარქვევდნენ აგიტაციაში, თუ როგორ დაემარცხებინად საამხედრო ბეითლები და თვით ალაგებზედ მოეკალათებინათ საგასტროლიორო. განა საბეითლო ნაწილის მოწესრიგება გასტროლიორობა? საბეითლო ნაწილი ერთი უმთავრესი ფაქტორია სახემწყობო დარგის. ამიტომ ყოველივე მოქალაქე ვალდებულია სინდისის და სანშობლოს წინაშე პირნათლათ ასრულებდეს თავის მოქალაქეობრივ მოვალეობას და არ ხელმძღვანელობდეს პირადი ინტერესებით, როგორც ჩაიდინეს ჩვენმა სამოქალაქო ბეითლებმა.

არჩევნების დროს იყო დარღვეული ყოველივე პრინციპი, რითაც შელახეს ხელმძღვანელი კოლეგიური ეთიკა და არჩევნები მოახდინეს ისე—მიტინგურათ და საპასუხმგებლო ადგილებზედ აირჩიეს შეთხვევით მოხვედრილი პირები—ესე იგი გასტროლიორები.

დროებით პირველი კავკასიის კორპუსის ბეითალი ივანე ჭუთათელაძე.

კორესპონდენცია

მასწავლებელთა კრება

ქ. გორი. იანვრის პირველ რიცხვებში უმაღლეს პირველ დაწყებითა სასწავლებელში მოხდა თბილისის გუბერნიის სახალხო მასწავლებელთა კავშირის გორის ფილიალ განყოფილებისა. კრებას დაესწრო მასწავლებელთა საკმაო რიცხვი. კრებას თავმჯდომარეობდა ნ. შიუკაშვილი, რომელმაც, როგორც დელეგატმა გაგზავნილმა თბილისში მასწავლებელთა საგუბერნიო სადელეგატო კრებაზედ, გააცნო დამსწრენი კრების შინაარსს.

სხვა საკითხთა შორის იყო ლაპარაკი მასწავლებელთა უმწეო მდგომარეობაზედ. ბევრ მასწავლებელს და უფრო ბევრ სასწავლებელს შეშა თურმე არ აქვს და ამის გამო სწავლა ბევრს სასწავლებელში შეწყვეტილი. კრებამ ამ საკითხის შესახებ ბევრი იმსჯელა და ბოლოს იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ ვნლა შეუძლებელია რამე სხვა გარეშე ძალის შემწეობით შეშით დაკმაყოფილება მასწავლებლებისა, და თუ რამეს შესძლებენ ისევ საკუთარი უნარის საშუალებით.

კრებამ დადგინა: მიეცეს წინადადება თბილისის გუბერნიის სახალხო სკოლების მმართველ კომისიას, რომ მან მოახდინოს კანცელარიის ნაციონალიზაცია და ქართულ სკოლების მასწავლებლებთან მიწერ-მოწერა აწარმოვოს ქართულად.

ბოლოს მოხდა არჩევა გამგეობის ხუთი წევრისა და სარევიზიო კომისიის სამი წევრისა.

სოხო.

თიანეთის მაზრიდან

გადაშენება ქისტეთზედ

დიდის ხნობიდგან შენიშნულია, რომ ქისტები დაუძინებელი მტრები არიან თავისი მოსაზღვრე მთის ხალხის თუშ ფშავ-ხევსურეთის, მთელი ზაფხულის განმავლობაში არ აძლევენ მათ მოსვენებას, ესხმიან მათ ქისტების ყაჩაღთა ბრბოები და იტაცებენ ასობით და ათასობით მსხვილ ფეხა და წვრილ ფეხა საქონელს, რა დროსაც ხშირად ხდება ხოლმე ადამიანთა მსხვერპლიც. ამის შესახებ მრავალი ოქმებია სამაზრო კომისარიატში. მარტო ამ წარსული ზაფხულის განმავლობაში გაურეკიათ: 5000 მეტი ცხვარი, 500-მდე მსხვილ ფეხა საქონელი და ცხენი და მოუკლავთ 15-მდე კაცი. წარსული წლებისას ხომ ვერ მოსთვლის კაცი. მოთმინებიდგან გამოსულმა ხალხმა დაეინებით მოითხოვა მთავრობისაგან, რათა მთავრობას გაეგზავნა ჯარი ქისტეთში და მოეთხოვათ მათთვის ზარალის ანაზღაურება. თიანეთის სამაზრო კომისარიატის მეცადინეობით მართლაც გამოთხოვილ იქმნა 50 ჯარისკაცი, რათა გადასულიყვნენ ქისტეთში და მოეთხოვათ როგორც გადარეკილი საქონლის ანაზღაურება, ისე დამნაშავეთა მიცემა. ჯართან ერთად სამაზრო კომისარიატის განკარგულებით მოწვეულ იქმნა აგრეთვე მოხალისენი თუშ-ფშავ ხევსურნი; მოხალისეთ და ჯარს შეუერთეს მაზრის მილიციის ნაწილი, ასე რომ სულ შესდგა სამას კაცამდე შეიარაღებული რაზმი, რომელიც გადავიდა ქისტეთში 6 ივნისიდგან 1917 წ. მაზრის კომისარის გ. მენთეშაშვილის მეთაურობით. რომელსაც თან ახლდნენ: თავისი ამხანაგი ა. შუშანაშვილი, მილიციის უფროსი ნ. ნადიბაიძე, სასურსათო კომიტეტის თავმჯდომარე დ. გოგიტიძე და ფშავ-ხევსურეთის ს. კომისარები ნ. ჩაზიკაშვილი და ი. ფიცხელაური, ქისტეთში გადასვლისთანავე უნდა მომხდარიყო ქისტების ყრილობა და ამ განზრახვის გამოცხადება, ე. ი. იძლეოდნენ თუ არა დამნაშავეთ და ზარალის ანაზღაურებას, მაგრამ სამწუხაროთ ამამდე არ მიგიდა საქმე და ქისტეთში შესვლისთანავე მიესია ეს ამოდენა რაზმი ქისტების სოფლებს და მთლად გაანადგურა ხუთი სოფელი: ჯარეგო (შესდგება სამი სოფლისაგან) კაკნაბო და სახანო, სულ სამოც კომლამდე. რომელი ნივთების წაღებაც შეუძლებელი გახდა ამტვრევენ და ანადგურებდნენ, დაიკლა დიდძალი საკეთილი. ვერავითარმა მეცადინეობამ და ზომებმა ვერ შეაჩერა ეს დიდის ხნობით შურისძიებით აღსავსე ხალხი, შემდეგ ნადაგლით დატვირთულნი მომეტებული ნაწილი რაზმისა დაბრუნდა, ასე რომ ქისტეთში დარჩა მცირეოდენი ნაწილი ასე 80—90 კაცამდე, რომელიც ჩასული იყო დაბლა ხეობაში სოფელ სახანოში.

ქისტები, რასაკვირველია, ამ ამბავს გულგრილად ვერ შეუურებდნენ თავიანთი ქონების განადგურებას და სწორედ ამ დარჩომილებზე იყარეს ჯავრი. ზარალის ასანაზღაურებლად დაუწყეს ამათ იარაღის აყრა, რის გამოც ასტყდა ჩხუბი, რა დროსაც მოკლულ იქმნა 40 კაცამდე თუშ-ფშავ-ხევსურნი, დარჩა 13-14 შეკაზმული ცხენი და იარადი.

ი. ფ.

რედაქტორი ბარიბოლ მეშაბეიძე.

კალენდარი

შაბათი, იანვრის 20

ქართ. დირსისა მამისა ჩვენისა ეფთიმე დიდისა.

კათოლ. წმ. ფაბიანე და სებასტიანე.

სომეხ. წმ. მეფისა თეოდოროსი და და 40 ყრმათა ეფესელთა.

მაჰმად. შაბმე 19 რ. რებიულაზირისა 1336 წ. ჰიჯრისა.

ებრაელ. შაბათი 20 რ. შებატისა 5678 წ. ქვეყნ. შექმნ.

ამიერ-კავკასიის რკ. გზის

მატარებლების მიმოსვლა

(დრო ნაჩვენებია თფილისის)

თბილისიდან გადის:

ბათუმისკენ სფ. № 5, 11,32 დილ.
სამგზ. № 9, 11.28 საღ.
ხაშურ-ბორჯომის. № 19, 3.17 დღ.
„ „ № 17, 8.19 დილ.
ბაქოსაკენ ჩქარ. № 6, 9.51 დილ.
„ სფ. № 4, 8.46 საღ.
სადარასკენ სამგზ. № 4.8, 12.15 საღ.
„ № 61. 8,18 დილით (მხოლოდ კვირა-უქმეთ ქსანკამდე).
„ № 63.4, 48 ნაშუადღევზე მცხეთამდე.

თბილისში მოდის:

ბათუმიდან სამგზ. № 10, 8.38 დილ.
„ სფ. № 6, 7,41 საღ.
ხაშ.-ბორჯ. სამგზ. № 20, 7.57 დილ.
„ სამგზ. № 18, 9.50 საღ.
ბაქოდან სფ. № 8, 10 26 დილ.
„ ჩქარ. № 5, 10 20 საღ.
ყარს-ჯულფ. სფ. № 3***, 7. 58 დილ.

ქახეთის რკინის გზა

თბილისიდან გადის:

სამგზ. № 4, 8.58 დილ.

თბილისში მოდის:

სადამოთი 6.24 წუთ.

1918 წ. განახლებული საუმაწვილო ნახატებიანი ჟურნალი

„ჭეჭილი“

(წელიწადი 28-ვე)

გამოდა თვეში ერთხელ. ჟურნალში ორი განყოფილებაა—პატარებისთვის და მოზრდილთათვის. ხელის მოწერა მიიღება თბილისში ქ. შ. წ. კ. საზოგადოების მაღაზიაში და თვით „ჯეჯილის“ რედაქციაში, არტილერიის ქ. № 5. ჟურნალი წლიურად ღირს 20 მან. ნახევარი წლით 11 მან. განახლებული ჟურნალში მონაწილეობას იღებენ საუკეთესო ძალები.

ხელმძღვანელთა ახლად შემდგარი კომისია (ქრ. შარაშიძე, ალ. ფალავა, ან. ხახუტაშვილი (ცქვიტინი), ან. რცხილაძე-წულუკიძე და ნ. ჩაგუნავა-გელაშვილი) შეეცდება ჟურნალის ნორჩ მკითხველებს მიაწოდონ სადი და გონებრივი საზრდო.

რედაქტორ-გამომცემელი ან. წერეთელი.

3—885—3

ნიკოლოზ იასეს ძე დოლიძემ

დაკარგე პასპორტი სად. შამქორზე. მპოვნელს ვთხოვ დაგვინრუნოს თბილისის სადგურზე, კონდუქტორს ნოე დოლიძეს.

1—962—1

თბილისში

ქართულ გიმნაზიასთან ახლო

იყიდება

240 კვადრატი საქონი

მიწა

იკითხეთ ქართ. გიმნაზიაში მსახურ ალექსისთან.

5—951—5

ექიმი

დიმიტრი (რამინ) იოსებიძე

ქოჩრდანია

სწამლობს შინაგან და ვენერიულ ავათმყოფობით, სიფილისი და მისი შედეგები, სისხლ ნაკლებობა, ქრონიკული ჰალარია და ქრონიკული ტრიპერი საღამოს 5—7 საათ. კვირის გარდა. გორის ქუჩა № 6, დიდუბე.

თ—960—2

დოქტორი ვ. ალექსინსა

მოსე ანთიმოსის ძე

კალანდარიშვილი

უმფროსი ექიმი თბ. ქალაქთა კორპუსისა.

ბავშვთა, შინაგან და ქირურგიულ სნეულებიან ავადმყოფებს მიიღებს ქალის 8—9-მდე საღამოს 5—7. ტელეფ. № 17—21.

სამკურნალო კაბინეთი ექიმ

ალექსანდრე დავითის ძის

კეკელიასი

იღებს კანისა, ვენერიულის და სიფილისით ავადმყოფებს (914-ს და 606-ს შეშხაპუნება) ავადმყოფთა მიღება 5—8 საათამდე საღამოთი. მიხეილის პროსპექტი № 116 სასტუმრო „ნოე“-ს პირდაპირ ტელეფონი 14—28.

კბილის ექიმმა

მამულაიშვილი-ხოდნევისამ

გ ა ნ ა ა ხ ლ ა

ავადმყოფების მიღება.

10—1 დილით, 5—6 საღამოს, გარდა კვირისა.

ოლდას ქუჩა, № 22.

25—828—60

ექიმი

გ. მ. მუხაძე

იღებს საღამოსტაქრო ავადმყოფთ საღამოს 5—6 საათამდე კვირა დღის გარდა. მისამართი: დიდი მთავრის ქუჩა № 67; ოფიციერთა ეკონომიური საზ. შენობის პირდაპირ, საბ. სვანიშვილისა. ტელეფონი № 5—77.

ექიმი

დ. ვ. ჯავახიშვილი

იღებს შინაგან და ბავშვთა ხნეულებიან ავადმყოფთ ყოველ დღე გარდა კვირისა საღამოს 5-დან 7 საათამდე. ზენიბის ქუჩა № 41 ტელეფონი № 15—09

სამკურნალო კაბინეთი

ჯ. ს. ფონ-ირტელისა

ქირურგიულ-ვენერიულ და კანის ავადმყოფობათა სპეციალი სამკურნალო წამლობა ელექტრონით და ოპერაციები, წამლობა „914“-ით და „606“-ით. ავადმყოფთა მიღება: 9—12 საათამდე დღისით და 4½—8 საღამოთი. მიხაილოვის პროსპექტის კუთხე № 128, კრილოვის ქუჩა № 1. ოგანეზოვის სახლი. შეიძლება შესავალი კრილოვის ქუჩით.

თ—920—20

ქართული უნივერსიტეტი

თბილისში გაიხსნება 1918 წ. იანვრის შუა რიცხვებში.

ამ თვითეულ იქნება სიბერძნის მეცნიერების ჰუმანურ მეცნიერებათა განყოფილება. ლექციები იქნება **სიფილოსოფიო, ისტორიო, ლიტერატურო, ენათმეცნიერო, საპედაგოგო და სოციალურმეცნიერებათა დარგებიდან.**

სტუდენტებად მიიღებიან საშუალო სასწავლებლებში (გოგონა და ქალთა გიმნაზიები, სასულიერო სემინარია (ოთხი კლასი), რეალური, საკომერციო; საეპარქიო და წმ. ნინოს დედათა სასწავლებლები, ინსტიტუტი, და სემინარია, კადეტთა კორპუსი და სხვა) კურს დამთავრებულნი.

სტუდენტად ჩასარიცხავად საჭიროა: 1) თხოვნა ქართული უნივერსიტეტის დროებითი განგეობის სახელზე (თხოვნაში აღნიშნული უნდა იყოს მოსწავლის მისამართი, 2) ნოწმობა განათლების (ატესტატ) 3) მეტრიკული ნოწმობა (გადათვითვის). მსმენელთათვის საჭიროა ხოლოდ თხოვნა.

სწავლის ფასი სემესტრში (ე. ი. ნახევარი წლისა) სტუდენტებისა და მსმენელთათვის ათი თუმანი; ამ მსმენელთათვის კი, რომელთაც მხოლოდ ერთისა ან ორი საგნის ლექციების მოსმენა ჰსურთ, ხუთი თუმანი. ფული ჩაწერისთანავე უნდა იყოს შემოტანილი.

ჩაწერა შეიძლება იოსებ ყიფშიძესთან ქართული უნივერსიტეტის კანცელარიაში (ქართული გიმნაზიის შენობა) 12 საათიდან 2 საათამდე ყოველ დღე, გარდა კვირა-უქმეებისა.

ფოსტის მისამართი: Въ Канцелярію Грузинскаго университета. Тифлисъ, Зданіе Грузинской гимназіи.

10—925—14

ქართული უნივერსიტეტის დროებითი განგეობის წევრნი: (ბ. მელიქიშვილი, (ივ. ა. ჯავახიშვილი.

ყ ო ვ ე ლ თ ვ ი ს

თეატრი და ცხოვრება № 2

(წელიწადი მეეძვსე)

შინაარსი: 1) მეთაური—ჩვენი ხელოვნებ; 2) ილია ჭავჭავაძე—ლოცვა; 3) აკაკი—ლოცვა; 4) ვ. ქუჩიშვილი—ქუდზე კაცი; 5) იოსებ იმედაშვილი—ქალის დღეობა; 6) თამარა გოგუაძისა—მუშა ქალებს; 7) ს. ტაბაფუნი—ეკლიანი გზა; 8) დარია ახვლედიანისა—ვით მოგვილოცოთ? 9) შალვა დადიანი—მისალმება; 10) იოსებ არიმათიელი—საუბარი მსახიობთან; 11) მარიჯან—ადდგენილი სული; 12) ალ. ნეგრელი—ქუჩის ქალ; 13) მირ. ხირხვლი—ფდანნოში (ოლდა კობალაძინსკისა. (უკრაინულიდან) 14) ვარინკა ბერისთავი—რად მოგვილოცოთ?! 15) დ. ჭანკათელი—ჰხაროობს ფული; 16) ი. იმედაშვილი—ქორწილი (გაგრძელება), 17. სვ. წერეთელი—მეორედ მოსვლა (გაგრძელება); 18. მისაბაძი შაგალითი (ოვ. თუმანიანის წერილი), 19. ალ. ოგანეზაშვილი—ჭიანური; 20. ქართველი ლატარია; სხვა და სხვა ამბები; 21. სურათები და სხ.

თითო ნომერი 50 კ. მიიღება ხელის მოწერა 1918 წლისათვის. წლიურად 15 მან. ხელის მოწერა მიიღება თბილისში, რედაქციაში, ბაზრის ქ. № 20, ფოსტით: Тифлисъ, ред. „Театри да Цховреба“, Іос. Имедашвили.

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი.

თ. ა. ვთავრიშვილისა და ამხ. წიგნის მაღაზიის გამოცემები:

გამოვიდა და იყიდება

დ. უზნაძეს მიერ შედგენილი წიგნი: „ძველი ალმოსავლეთი და პირველყოფილი კულტურა“. მსოფლიო ისტორია წ. პირველი. ფასი ყდით 2 მ. და 2 ამბავი.

ივ. ვართაგავა: „შიო მდგომელი და ბავშთა ხამყარო“. ფასი ოთხი ამბავი.

ალ. ბიბინაძისა: „პირველ დაწყებითი ცოდნა გეოგრაფიაა“. ფასი 2 მ. და ათი შაური.

იგზავნება და მალე გამოვა გასასყიდად:

1) პირველ დაწყებითი ალგებრა მესამე და მეოთხე კლასის კურსი შედგენ. ვ. ყიფიანის მიერ; 2) ქართული ხამართლის ისტორია—ჯავახიშვილისა; 3) ანა ორგანიზული ბუნება შედგ. მ. ხაალიშვილისაგან; 4) ჩვენი ძველი მწერლობა და ხალხური პოეზია—ს. გორგაძისა; 5) ადამიანის ფიზიოლოგია და ანატომია შედგენილი მ. ხაალიშვილის მიერ.

გამზადებულია დასაბეჭდად:

1) დეკ. მ. კელენჯერიძის მიერ შედგენილი 1) საქართველოს ეკლესიის ისტორია და 2) მ. ხაალიშვილისა—ზოოლოგია და ბოტანიკა.

(5—889—2)

მიიღება ხელის მოწერა 1918 წლისათვის.

ხამგეხიერო-ძალგოგიური და ხალიტერატურო ჟურნალი

„განათლება“

1918 წლიდან გამოვა ორთვეში ერთხელ.

ჟურნალი წლიურად ეღირება 10 მანეთი. სოფლის მასწავლებელთათვის 7 მანეთი. ფულის გამოგზავნა შეიძლება ნაწილ ნაწილადაც. ნახევარი ამ თავით და ნახევარიც ივნისში. თბილისში ხელის მოწერა მიიღება ქ. შ. წერაკითხვის წიგნის მაღაზიაში, ქართულ გიმნაზიაში და „განათლების“ კონტორაში, ოდლის ქ. № 6.

მისამართი: Тифлисъ, Грузинская гимназія.

რედაქტორ-გამომცემელი ლ. გ. ბოცვაძე.

—882—4

მიიღება ხელის მოწერა 1918 წლისათვის.

დასურათებული საყმაწვილო ჟურნალი

„ნაკადული“

ფელიეტონი მეთოთხმეტე. ჟურნალი გამოვა ჩვეულებრივი პროგრამით

საგანგებოდ მოწვეულ სარედაქციო კომისიის ხელმძღვანელობით

მცირე-წლოვანთა და მოზრდილთათვის.

რედაქტორი ნინო ნაკაშიძე

გამომცემელი პავლე იოსების ძე თუმანიშვილი.

—884—2

ვაჭრობა-მრეწველობის მინისტრის უწყების ქვეშ მყოფი კომერციულ

ცოდნათა კურსები

ტ. მ. ფილოიანისა

ორთავე პირთა სქესისთვის

(თბილისი, მიხაილოვის პროსპექტი № 24. ტელეფონის № 9—76.

თხოვნების მიღება საღამოს 4-დან 8 საათამდე.

სწავლის დაწყობა იანვრის 15-დან. პროგრამები და წესები მსურველთ გაეგზავნებათ. კურსების კანცელარიაში მათი უფასოდ მიღებაც შეიძლება. აგრეთვე გასსნილია სპეციალი კურსები ოფიცერთათვის. (20—918—17)

საავადმყოფო

სამხედრო ექიმ სპეციალისტებისა ფულიანურად ავადმყოფებისთვის

დიდი ფანქის ქუჩა № 3. ალექსანდრეს ბაღის ახლო, ტელეფონი 431.

ავადმყოფებს მიღება: დილის 10 საათიდან 5 საათამდე.

ბელანუე—ბავშვთა შინაგან ავადმყოფობისა. ღებულობს 10—12 ს. ყოველდღე.
გეინაცი—თვალის ავად. 2—3 საათ. ორშაბათობით და ოთხშაბათობით.
ახპიხოვი—ყელის, ყურის და ცხვირ. 1—2 საათ. ორშაბათ. და ოთხშაბათ.
ფირადოვი—ქირურგ. ავად. 12—1 საათამდე.
ფონსე—ბავშვთა შინაგან ავად. 1—3 საათამდე ყოველდღე.
ჩუდნოვსკი—შინაგან და ნერვიულ ავად. 12—1 საათ. ხუთშაბ. და კვირაობით.
ბეგზადოვი—ქალთა და სამეანეობა, ყოველდღე 2—3 საათამდე.
ოიხელიანი—ქალთა ტ სამეანეობა ავად. ღებულობს ორშ., ოთხშ. და პარ. 11—12 ს.
ნარიმანოვი—ვენერიული ავად. ყოველდღე 10—11 საათამდე.
დეკანოზოვი—ქალთა ავად. სამშაბათ. ხუთშაბ. და შაბათობით 12—1 საათ.
ტროიცკაია—ქალთა და ქირურგ. ავად. ყოველდღე ქირურგ. 2—3 საათამდე.

ქალთა ავადმყოფ. 3—4 საათამდე.

ბაგდოევიხა—კბილის ექიმი ყოველდღე 3—5 საათამდე.
ალიხანოვიხა—კბილის ექიმი ღებულობს ყოველდღე 10—12 საათამდე.

100—920—68